

In de meeste architectuurlexica is het vruchteloos zoeken naar de namen van deze drie toch niet onverdienstelijke mensen ; laat staan dat in die boeken sprak zou zijn van hun verwezenlijkingen te Oostende ! Wat de door Leopold II te Oostende gestimuleerde bouwactiviteiten betreft, werd echter recentelijk nuttig opzoekingswerk verricht door Liane RANIERI. Haar bevindingen publiceerde ze in het prachtige, zij het niet 100 % nauwkeurige boek "Leopold II Urbaniste" (Brussel, 1973) op p. 209 e.v. Tijdens een voordracht in het Kursaal, ter gelegenheid van een Rotary-Congres, kwam RANIERI persoonlijk spreken over Leopold II en zijn Oostendse urbanisatieplannen. Hieronder nu de essentie van deze drie voor Oostende zo belangrijke bouwmeesters : MAQUET, GIRAULT en MARCEL.

Henri MAQUET tekende de plannen van het grootse project NORTH (afgebeeld in RANIERI, p. 236-237), dat de urbanisatie van de wijk ten Z.W. van de renbaan tot doel had. Hij ontwierp ook de Venetiaanse galerijen (Parijsstraat-Zeedijk), waarover RANIERI in haar boek, eigenaardig genoeg, met geen enkel woord rept.

Deze galerijen werden gebouwd op de terreinen van de oesterput ROYON-HERTOGHE en van het restaurant Pavillon du Rhin, die door Leopold II waren aangekocht (cf. HALEWYCK en HOSTYN, Oostends Oesterboek, p. 42-43). De oude toestand, voor de bouw dus, is met de loupe nog mooi te zien op Oïop 98 & 99.

Op zaterdag 7 april 1900 kwam Leopold II, vergezeld van Graaf DE SMET DE NAEYER en Baron GOFFINET de Eerste Steen van deze galerijen leggen.

De vorst werd ter plaatse opgewacht door de architect MAQUET, de aannemers FICHEFET, de conducteur der werken MARCHAND en Burgemeester Alphonse PIETERS.

Eug. FICHEFET overhandigde de vorst de klassieke zilveren truweel waarmee hij met vaardige hand de Eerste Steen metste.

In het midden van deze steen was een uitholling waarin een ijzeren koffertje paste dat speciale commemoratieve penningen en muntstukjes bevatte. Het geheel bleef een kleine ceremonie, zonder veel Belle-Epoque-Franje en door de pers nauwelijks opgemerkt. Zoals gezegd werden ter dier gelegenheid commemoratieve penningen geslagen. Ze waren het werk van de gekende medailleur FISH en werden aan de aanwezige officiëlen overhandigd. Deze penning wordt trouwens nog door VAN ISEGHEM vermeld helemaal op 't einde van zijn "Ostende Numismatique".

Het gebouw zelf is hoofdzakelijk een grote L met aan de zijde van de bocht der Koningstraat een comiergerie, en aan het uiteinde op de Zeedijk een ronde torenconstructie waarop een met een kroon bekroond koepeltje. Tussenin een opeenvolging van traveeën, van elkaar gescheiden door zuilen, en grote rondbogige vensters bevattend. Het geheel doet enigszins denken aan de renaissance- en barokarchitectuur uit Venetia.

Oorspronkelijk hadden deze Galerijen een borstwering met ballusterzuiltjes langs de Zeedijk. Het terras voor de Galerijen werd door die reling van de dijk afgesloten. Na de oorlog werden een paar grote rondboogvensters zijde Zeedijk omgebouwd tot deuren, werd het terras van trappen voorzien, en werd een nieuwe borstwering rond dat terras geplaatst. De stijl ervan, koel en vlak, steekt schril af met de elegante architectuur van de Galerijen zelf.

De laatste decennia staan de Galerijen er maar doelloos bij. Hoogdagen voor het gebouw waren de tijden van de grootse expo "Oostende 1000" (1964), ondertussen ook al 15 jaar geleden... Er wordt gezegd dat deze galerijen binnen enkele jaren een nieuwe bestemming krijgen als "filiaal" van het Stedelijk Museum : de hedendaagse collectie zou er onder gebracht worden, samen met een ruimte voor tijdelijke expo's. De idee is gelukkig. Wanneer de realisatie ???

(met dank aan de heer VILAIN die me i.v.m. MAQUET op enkele krantenartikels attent maakte).

Charles GIRAULT (1851-1932)

Frans architect, wiens gekendste werk zéker het "Petit Palais" aan de Champs-Elysées te Parijs is. Wat zijn werkzaamheden in Frankrijk betreft noemen we verder nog de Crypte Pasteur en de tribune te Longchamp.

Door Leopold II onder de arm genomen, tekende hij de plannen voor de herbouw van de triomfboog in het Jubelpark te Brussel, voor het Koloniaal Museum te Tervuren, een gedeelte van het Paleis te Laken en de veranderingen aan het Koninklijk Kasteel te Ardenne (afgebrand). Oer dit alles vindt men veel meer informatie in RANIERI's boek.

Voor Oostende tekende GIRAULT tal van plannen die nooit tot uitvoering kwamen :

- projecten voor verbouwingen aan het Chalet (october 1904 en november 1906) (cf. RANIERI, blz. 243 & 245)
- projecten voor een kapel in het Chalet (1904) en
- projecten voor een museum (1904) (cf. RANIERI, blz. 255).

Wat er wél kwam, dat waren de Koninklijke Galerijen.

Toch is het nutteloos hier een bladzijde te spenderen aan het relaas van de galerijen : elk Plate-lid bezit immers zijn exemplaar van Omer VILAIN's "Langs de Galerijen" waarin hij op blz. 7-9 op onverbeterlijke wijze de historiek en het verdere wel en wee van deze prachtige wandelgang schetst. Bovendien vindt men op de kaft van het boekje een sfeervolle Antony-opname der Galerijen zoals ze ooit eens waren.

Tijdens de Oorlog 1940-1945 hadden de Galerijen erg te lijden, en alhoewel ze nadien veranderd en hersteld werden, bleven ze lang maar een onverzorgde, afgebladderde boel.

Het slopingsgevaar dat enkele jaren terug als een Damocleszwaard over de Galerijen hing, en Omer VILAIN zijn opstel op een verontrustende toon deed eindigen, lijkt nu voorlopig toch geweken, al weet men natuurlijk nooit met het Oostendse stadsbestuur. Of zouden deze heren, die al te graag hand in hand gaan met enkele bouwwoedende promotoren ingezien hebben dat de Galerijen moeten blijven ??? Tijdens de voorbije twee jaren werd in elk geval het nodige gedaan om de Galerijen en de "Drie Gapers" kundig op te lappen. En dat is, toegegeven, een goeie zaak.

Interessante foto's en tekst over de Galerijen vindt de geïnteresseerde lezer verder in : Liane RANIERI, Leopold II Urbaniste,, Brussel (Hayez), 1973, p. 259 e.v. ; in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", nrs 102, 104 & 105, terwijl de nrs 98 & 99 de toestand vóór de bouw weergeven.

"De Plate" zelf wijdde eerder al aandacht aan de Kon. Galerijen, en wel op p. 10 van het februarinummer 1975 (met foto's). Het aantal prentkaarten dat ons de Galerijen toont is uiteraard legio.

Een portret van GIRAULT vindt men in RANIERI op blz. 130.

Alexandre MARCEL (1860-1928)

Frans architect, ondermeer auteur van de pagode die de sectie "Tour du Monde" op de Parijse Expo 1900 sierde. Onze Leopold II kwam blijkbaar danig onder indruk van dat pseudo-Jaans gebouw : hij kocht het, liet het na de expo demonteren en heropbouwen in zijn domeinen te Laken. Hij verzocht Alexandre MARCEL meteen plannen te tekenen voor een bijpassend Chinees paviljoen (1901-1910).

Beide gebouwen vormen nog altijd een graag geziene, zij het wat aparte attractie van het Brusselse.

Voor Oostende tekende MARCEL de plannen van de tribunes op de Hyppodroom Wellington. Ze werden in 1906-1907 gebouwd op de funderingen van het oude fort Wellington. Deze tribunes, een meesterlijke brok architectuur, verdwenen al tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Ze leven in tekst en foto's verder bij RANIERI op blz. 266-267 en in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", pl. 137.

Nog van A. MARCEL waren de plannen voor de aanleg van het domein met de Noorse villa te Raversyde (1906). Een interessant grondplan daarvan (met tekst) is te zien in RANIERI, blz. 269.

Dan zijn er nog de Noorse Stallingen aan de Koninginnelaan, gebouwd in 1904. Ook dit gebouw werd waarschijnlijk door MARCEL ontworpen. Dit houten gebouw is er vandaag de dag erg aan toe : verwaarlozing en vandalisme zijn daar niet vreemd aan. Ook hier heeft de stad als taak de zaak eens dringend in handen te nemen om de stallingen goed en wel te laten klasseren en de nodige restauratiewerken te laten doorvoeren. In deze zin schreef J.B. DREESEN al in dit tijdschrift ("DE NOORSE STALLINGEN", december 1975).

Norbert HOSTYN

EUGENE EVERAERTS : ZIJN LEVEN, ZIJN ARCHIEF EN DAT VAN HET VAN NESTE-GENOOTSCHAP.

Lammert Buning liet in de "Encyclopedie van de Vlaamse Beweging", deel I (1972), blz. 490, een korte biografische notitie afdrukken over Eugène Everaerts, geboren te Oostende op 17 november 1880 en hoogbejaard overleden, enkele jaren geleden. Eugène volgde in Oostende na de lagere school de lessen aan het atheneum, werd in 1900 stadsambtenaar en later bibliothecaris. In de Eerste Wereldoorlog behoorde Everaerts met Dr. Eugeen Van Oye, Frans van de Weghe, Leo van den Bogaerde, Julius l'Abbé tot de betrekkelijk kleine activistengroep te Oostende. Lammert Buning : "De redactie van de "Oostendsche Verklaring", in de geest van de Gentse groep van ds. J.D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard c.s. (...) is meer dan van Dr. Van Oye het werk geweest van Everaerts". In 1918 nam E. Everaerts de wijk naar Nederland en werd in 1919 bij verstek ter dood veroordeeld. Hij vond werk in Nederland bij de Gemeentebibliotheek van Rotterdam. In de oorlog van 1940-1945 collaboreerde hij opnieuw, werd in mei 1945 op non-actief gesteld en naderhand ontslagen. Zijn archief, voornamelijk over zijn activistische periode, deponeerde hij enkele jaren vóór zijn dood in het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" (A.M.V.C.), Minderbroedersstraat 27, te Antwerpen. Het omvat brieven, documenten, knipsels uit dagbladen en periodieken, alsook portretten. In 1905 speelde Eugène Everaerts een belangrijke rol bij de oprichting van het "Van Neste-Genootschap", dat veel heeft gedaan voor het culturele leven te Oostende.

Het archief van dat genootschap (dokumenten, knipsels en spelprogramma's) wordt eveneens bewaard in het A.M.V.C. te Antwerpen.

E. SMISSAERT

OOSTENDSE MAATSCHAPPIJEN.

Jef Klausning laat ons weten dat de door hem aangekondigde reeks over de Oostendse maatschappijen nog deze maand niet in ons tijdschrift kan starten. Onze excuses hiervoor.

O. V.